

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 11 жовтня 2016 року

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у складі: головуєчого - Прокопенка О. Б., суддів: Волкова О. Ф., Грицива М. І., Кривенди О. В., Самсіна І. Л., при секретарі судового засідання К. А. Ю., за участю представників: позивача - Сірик О. О., ОСОБА_1 (особи, що приєдналася до апеляційної скарги) - ОСОБА_2, розглянувши у відкритому судовому засіданні справу за позовом товариства з обмеженою відповідальністю "МИРУ-2013" (далі - Товариство) до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю у Дніпропетровській області (далі - Інспекція) про визнання протиправними дій та скасування вимог приписів і наказів, **встановила**:

У червні 2014 року Товариство звернулося до суду з позовом, у якому просило визнати протиправними дії Інспекції щодо видання припису від 18 квітня 2014 року про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, державних будівельних норм, стандартів і правил шляхом знесення в термін до 18 травня 2014 року відповідно до [статті 38 Закону України від 17 лютого 2011 року N 3038-VI "Про регулювання містобудівної діяльності"](#) (далі - Закон N 3038-VI) будівлі за адресою: м. Дніпропетровськ, пл. Жовтнева, 20, та скасувати вимогу припису про знесення зазначеної будівлі, а також визнати протиправними дії Інспекції щодо видання припису від 23 травня 2014 року з вимогою виконання припису від 18 квітня 2014 року шляхом знесення згаданої будівлі та скасувати вимогу цього припису про знесення будівлі.

Доповнивши 30 липня 2014 року позов, Товариство також просило визнати протиправними та скасувати накази Інспекції від 24 квітня 2014 року NN 33-СК, 34-СК про скасування Декларації про початок виконання будівельних робіт на об'єкті "Реконструкція будівлі підприємства торгівлі, за адресою м. Дніпропетровськ, Жовтневий район пл. Жовтнева, буд. N 20" та Декларації про готовність зазначеного об'єкта до експлуатації (далі - Декларації).

Позовні вимоги обґрунтувало відсутністю у Інспекції законних підстав для винесення оскаржуваних рішень у зв'язку з тим, що вони прийняті з порушенням порядку здійснення державного контролю за проведенням містобудівної діяльності та з перевищенням повноважень.

Суди встановили, що Товариство подало до Інспекції Декларації, які зареєстровані Інспекцією 13 березня 2014 року за N ДП 082140720457 та 8 квітня 2014 року за N ДП 142140980140.

18 квітня 2014 року Інспекція провела позапланову перевірку дотримання Товариством вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, у ході якої встановлено, що Товариство навело недостовірні дані в Деклараціях, а саме: щодо відповідальності особи за здійснення на об'єкті технічного нагляду; проектувальника та відповідальності особи за здійснення авторського нагляду; наявності права користування земельною ділянкою для будівництва, що є порушенням [частини восьмої статті 36, частини десятої статті 39 Закону N 3038-VI](#). Крім того, замовник не отримав вихідні дані для проектування об'єкта у вигляді містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки, що є порушенням [частини другої статті 29, частин другої, п'ятої статті 26 зазначеного Закону](#), у нього відсутні документи на право власності або користування земельною ділянкою. Договір оренди земельної ділянки від 22 грудня 2011 року N 2654 ніколи не укладався, кадастрові номери 1210100000015200243 та 121010004000454 не існують.

За результатами перевірки Інспекція склала акт, на підставі якого 18 квітня 2014 року видала припис із вимогою знесення Товариством об'єкта будівництва відповідно до [статті 38 Закону N 3038-VI](#) до 18 травня 2014 року.

23 травня 2014 року Інспекція провела чергову позапланову перевірку позивача, у ході якої встановила, що Товариство не виконало вимоги припису від 18 квітня 2014 року, що є порушенням [частини четвертої статті 41 Закону N 3038-VI](#).

З метою усунення виявлених порушень Інспекція 23 травня 2014 року винесла припис про виконання Товариством до 23 червня 2014 року вимог припису від 18 квітня 2014 року.

Наказами від 23 квітня 2014 року NN 33-СК, 34-СК Інспекція скасувала реєстрацію Декларацій.

Обставини самочинного будівництва, наведення недостовірних даних щодо розроблення проектної документації, відповідальної особи за здійснення на об'єкті технічного нагляду встановлені постановою Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 4 серпня 2014 року у справі N 804/8983/14 (набрала законної сили 29 серпня 2014 року), якою відмовлено у задоволенні позову Товариства до Інспекції про визнання протиправною та скасування постанови про накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд постановою від 19 серпня 2014 року позов задовольнив: визнав протиправними та скасував приписи Інспекції від 18 квітня та 23 травня 2014 року і накази Інспекції від 23 квітня 2014 року NN 33-СК, 34-СК.

Дніпропетровський апеляційний адміністративний суд постановою від 16 квітня 2015 року рішення суду першої інстанції скасував і ухвалив нове, яким у задоволенні позову відмовив.

Вищий адміністративний суд України [ухвалою від 4 серпня 2015 року](#) рішення апеляційного суду залишив без змін, погодившись із його висновками, зокрема, про дотримання Інспекцією при виданні Товариству припису про усунення порушення вимог законодавства шляхом знесення об'єкта самочинного будівництва відповідно до положень [статті 38 Закону N 3038-VI](#).

Не погодившись із такою ухвалою суду касаційної інстанції, ліквідатор Товариства Ф. О. М. з підстави, установлені [пунктом 1 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України](#) (далі - КАС), подав заяву про її перегляд Верховним Судом України, посилаючись на неоднакове застосування касаційним судом у подібних правовідносинах [статті 38 Закону N 3038-VI](#), у якій просив рішення судів апеляційної та касаційної інстанцій скасувати, а рішення суду першої інстанції залишити в силі.

На обґрунтування заяви додано [ухвали Вищого адміністративного суду України від 16 січня та 2 лютого 2016 року](#) (NN К/800/51737/15, К/800/45343/14 відповідно), у яких цей суд вказав на те, що видання інспекцією державного архітектурно-будівельного контролю припису про знесення об'єктів будівництва знаходиться поза межами компетенції такого органу та суперечить порядку знесення самочинно збудованих об'єктів, визначеному [статтею 38 Закону N 3038-VI](#).

Заслухавши представників позивача та ОСОБА_1, перевіrivши наведені у заяві та запереченнях на неї доводи, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку про неоднакове застосування судом касаційної інстанції у подібних правовідносинах [статті 38 Закону N 3038-VI](#) при вирішенні цим судом питання про наявність в органу державного архітектурно-будівельного контролю повноважень на видання припису про усунення порушень вимог законодавства шляхом знесення самочинно збудованого об'єкта.

Усуваючи розбіжності у застосуванні касаційним судом вищезазначеної норми матеріального права, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України виходить із такого.

За змістом [пункту 6 частини першої статті 7 Закону N 3038-VI](#) управління у сфері містобудівної діяльності полягає, зокрема, у державному архітектурно-будівельному контролі, який згідно з абзацом другим [пункту 1 Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2011 року N 553](#) (далі - Порядок) здійснюють Державна архітектурно-будівельна інспекція та її територіальні органи.

[Частина перша статті 41 Закону N 3038-VI](#) визначає державний архітектурно-будівельний контроль як сукупність заходів, спрямованих на дотримання вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил.

У ході здійснення такого контролю посадові особи органів державного архітектурно-будівельного контролю під час перевірки, серед іншого, мають право видавати обов'язкові для виконання приписи щодо: а) усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил; б) зупинення підготовчих та будівельних робіт, які не відповідають вимогам законодавства, зокрема будівельних норм, містобудівним умовам та обмеженням, затвердженому проекту або будівельному паспорту забудови земельної ділянки, виконуються без повідомлення, реєстрації декларації про початок їх виконання або дозволу на виконання будівельних робіт ([пункт 3 частини четвертої статті 41 Закону N 3038-VI](#)).

Право на видання вищенаведених приписів передбачене й у [пункті 11 Порядку](#).

Відповідно до [частини першої статті 38 Закону N 3038-VI](#) у разі виявлення факту самочинного будівництва об'єкта, перебудова якого з метою усунення істотного відхилення від проекту або усунення порушень законних прав та інтересів інших осіб, істотного порушення будівельних норм є неможливою, посадова особа органу державного архітектурно-будівельного контролю видає особі, яка здійснила (здійснює) таке будівництво, припис

про усунення порушень вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил з визначенням строку для добровільного виконання припису.

У разі якщо особа в установлений строк добровільно не виконала вимоги, встановлені у приписі, орган державного архітектурно-будівельного контролю подає позов до суду про знесення самочинно збудованого об'єкта та компенсацію витрат, пов'язаних з таким знесенням. За рішенням суду самочинно збудований об'єкт підлягає знесенню в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, з компенсацією витрат, пов'язаних із знесенням об'єкта, за рахунок особи, яка здійснила (здійснює) таке самочинне будівництво (абзац другий частини першої та абзац перший [частини другої статті 38 Закону N 3038-VI](#)).

[Частина перша статті 38 Закону N 3038-VI](#) не містить виключного переліку вимог, які можуть ставитись інспекцією архітектурно-будівельного контролю у приписі з метою усунення порушень законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил. Її конструкція дає підстави вважати, що вимоги про усунення таких порушень мають бути сформульовані з урахуванням їх характеру та ступеню тяжкості. Із самого предмета правового регулювання [статті 38 Закону N 3038-VI](#) вбачається, що знесення самочинного будівництва є одним із способів усунення порушень. І тому за неможливості їх усунення у інший спосіб відповідний припис органу державного архітектурно-будівельного контролю може містити вимогу про знесення самочинно збудованого об'єкта.

При цьому виконання такої вимоги, з огляду на закріплене в абзаці другому частини першої та абзаці першому [частини другої статті 38 Закону N 3038-VI](#) правило щодо знесення самочинно збудованого об'єкта на підставі рішення суду за відповідним зверненням органу державного архітектурно-будівельного контролю, має добровільний характер. Питання ж обґрунтованості припису щодо знесення самочинно збудованого об'єкта, наявності підстав для такого знесення, як і можливості усунення порушень у інший спосіб, мають бути вирішені судом у ході розгляду справи за позовом органу державного архітектурно-будівельного контролю про знесення самочинно збудованого об'єкта.

Ураховуючи наведене, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку про наявність в органу державного архітектурно-будівельного контролю права видавати на підставі [частини першої статті 38 Закону N 3038-VI](#) припис із вимогою про усунення порушень законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил шляхом знесення самочинно збудованого об'єкта.

Таким чином, висновок суду касаційної інстанції у справі, що розглядається, про правомірність дій Інспекції щодо видання оскаржуваних приписів ґрунтується на правильному застосуванні норм матеріального права, тому відповідно до [частини першої статті 244 КАС](#) у задоволенні заяви ліквідатора Товариства Ф. О. М. слід відмовити.

Керуючись [пунктом 6 Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 2 червня 2016 року N 1402-VIII "Про судову систему і статус суддів"](#) та статтями 241, 242, 244 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України, **постановила:**

У задоволенні заяви ліквідатора товариства з обмеженою відповідальністю "МИРУ-2013" Ф. О. М. відмовити.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого [пунктом 3 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України](#).

Головуючий
Судді:

О. Б. Прокопенко
О. Ф. Волков
М. І. Гриців

О. В. Кривенда
І. Л. Самсін